

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 28.

Lýsingarprísir fyri þettitreglu: 30 oyrr. á forsiðuni, 20 oyrr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Leygardagin 9. juli 1938.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævsvarnarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

12. árg.

Arbeidara frítíð.

Hin danski arbeidarinn vinnur sær eitt nýtt stórrættindi, og bóndin og hann ganga saman fyri at fáa fult gagn burtur úr hesum nývunna rættindi.

Um 500.000 danskir arbeidarar fáa nú sambært galdandi lóg 14 dagar fri við fullari løn.

Fritíðarskipanin gevur um 23.000 av teim arbeidsleysu arbeiddi.

Tað hevur nú leingi verið og tað er tessverri enn soleiðis, at næstan alla staðni í verðini finnast flokkar av arbeidarum, ið hava «fri», ganga fyri einki ikki bert nakrar dagar, men mánaða aftaná mánaða, ár eftir ár. Teir royna eftir arbeiddi, men fáa einki, alt arbeiddi er fullmannað, upptikið! Hetta er hitt stóra forbannilsi, ið nú ríður spottandi yvir mannaættina. Henda áralonga, hjá summum livslanga, frítíð kenst sum hin tærandi kreftsvullurin, ið etur seg inn at hjartarótum. Teir neyðar arbeidsleysu banna óvirkislivinum. Hjá teim er einki stóri enn tað at fáa arbeiddi, at sleppa at arbeidda fyri fæði og klæði. Men hin privatkapitalistiska skipanin hevur við harðari hond kóvt hesa vón.

Men líka so áltráður sum hin arbeidsleysi er eftir arbeiddi, líka so tráandi er hin arbeiddandi eftir at fáa hvílt og rætt ryggin nakrar dagar, hann sum í áralonga tíð hevur sleipað og slitið og so gótt sum onga frílotu haft.

Tað er tí rimiligt, at kravið eftir arbeiddi er harnað í hvørjum, samstundis sum hin ævinligi sleipimaðurin hevur hert sitt krav eftir at fáa nakrar frílotur summardagar til at «njóta».

Men so leingi sum efturhaldið, vinstra og høgra, stóðu við landsins róður, vóru vónirnar um, at nakkað munagott varð gjørt fyri at fremja hesi arbeiddaranna krav, alt annað enn ljósar.

Nú situr ein socialdemokratisk —radikal ríkisstjórn. Tað er sjálvandi, at hon við hita og idni hevur tikið til viðgerðar at finna eina skipan hvareftir arbeiddararniruttan at gerast óekonomiskt verri stillaðir kundur fáa eina fasta ár-

liga «feriu». Tað var eyðvitað ikki nóg mikið at fáa frítíðina. Tað ráddi líka so nógv um at fáa skipað so fyrri, at «ferian» kundi nýtast og koma arbeiddarunum til fult gagn. Hetta hava arbeiddaranna umboðsmenn eisini haft í huga og haft til viðgerðar í eini særlegari nevnd.

Og nú er úrslitið av viðgerðunum og samráðingunum til skjals:

Viðtíkin er lóg, hvareftir hver einasti arbeiddari, ið er í festum arbeiddi, skal fáa eina 14 daga feriu við fullari løn.

Og frammi liggur eitt fullgiggjað uppskot frá «feriunevndini» um, hvussu tað skal skipast fyrri, at arbeiddarin kann fáa fult gagn av síni feriu. Høvuðstátturin í hesum uppskoti er, at tað ímillum bóndurnar vera gjørðar fastar avtalur um at vitja hvønn annan, arbeiddarin til bóndan, tá ið arbeiddarin til bóndan, tá ið bóndin fær fri nakrar dagar at fara inn til býin. Kostarhaldið verður so lágt sum møguligt, ikki meir enn tær veruligu útreiðslurnar. Umframt tað góða, sum gevst í at hava fri, vil frítíðin nýtt á henda hátt samanbinda bóndan og arbeiddarin í vinarlag og skiljan av hvørjum øðrum, so teir verða til ein statt, hin sameinti arbeiddandi státtin. Hin stóra ungdómsstevnan av socialdemokratum og bóndum, sum gera sína skyldu, ið Odense fyrri eini viku síðani, og hvar ið yvir 700.000 luttakandi vóru saman komin, er eitt megnartekin uppá, at tað ber til samling millum hin arbeiddandi bóndastáttin og arbeiddararnar í býunum.

Hendan feriuskipan rættur eisini eina bróðurhond til hin

arbeiddisleysa herin. 500.000 × 14 arbeidsdagar siga tað sama sum ársarbeiddi (300 dagar) til yvir 23.000 av teim arbeidsleysu. Arbeiddarferian vil við øðrum orkum minka eini 25 % um. Fritíðarskipanin fyri arbeiddararnar er so státt eitt hitt størsta tikið, ið tikið er móti arbeidsloysinum.

Tað er ikki at undrast á, at hin danski arbeiddarin forqudar Stauningsstýrið og sver socialismuni trúskap, ið hvat ið so á stendur.

En Samfundsoppgave.

Nú í langa tíð hevur ein næstan tvær ferðir í hvørjari viku kunnað lisið lovsong og halleluja í «Dimmalæting» yvir tað, at ongar nýggjar inntekulógir eru viðtiknar.

Hvørjir ið eiga lovsingin og hallelujaini er lætt at skilja; tí blaðstjóri «Dimmu» plagar ofta at syngja lovsong fyrri pápum sínum — tí kjøtliga í Fuglafirði og tí andaliga úr Køk í Tórshavn.

Hetta er alt gótt og væl við gleði og lovsangi. Men medaljan hevur tvær síður. Rættan er vøkur nokk: ríkmenn sleppa frá at rinda skatt o. s. fr. — alt «saare godt».

Men hin síðan! Ja, hvussu er hon vorðin? Engin studningur fæst frá lættinginum hvørki til eitt ella annað, og nú hálvgrætur hin gamla «Dimma» um sjúkar fiskimenn, sum ganga svangir heima. Hon biður fólk um at savna pening saman til hesar sjúku menn, eins og tey fyrr lótu olsummu til neyðardýr — olmussudýr. Ja, so langt niður ættar «Dimmalæting» at seta fiskimenn okkara. Hon er ikki smæin, hin gamla! Nei, sanniliga er ikki skomm skapt í hennara gamla kroppi. Hon kann heldur ikki fylgja við tíðini — 61 ára gomul — særliga tá ið hon ongatíð fyrr hevur gjørt tað.

Er tað so galið, at Føroya lætting ikki beint nú er fært fyrri at veita sjúkum fiskimönnum studning, so vil eg mæla fólki til at geva eina gávu — eina bráføngishjálpi. Men fiskimenn okkara, sum gera sína skyldu, megu eisini fáa sín rætt.

J. H. Danbjørg.

Grind deyð í Hvannasundi.

Hósdagin eydnaðist tað at drepa grind norðuri í Hvannasundi. O. u. 100 hvalir komu til skiftis.

Kappróður!

Teir, ið ætla sær at luttaka í kappróðuri á Ólavssøku, biðjast um at boða frá seinast 22. juli.

Felagið Kappróður.

Eitt alheims hyklandi komediuspæl fer fram fyrri at sleppa

Franco-Mussolini-Hitler
ónervaðar at knasa fólkalvaldið í Spaniu.

Vit hava sett Franco—Mussolini—Hitler sum niðurberjarar av demokratium í Spaniu. Hetta er nú ikki heilt beint. Tí av sonnum eigur at verða lagdur til nevndu trimenningar umboðsmáðurin fyri Englands peningavald, forsætisráðharri Chamberlain.

Leingi trúði heimurin, at hin enska ríkisstjórnin eins og hin franska og russiska unti stjórnarflokksmonnum at bera sigurin heim í heljarstriðinum, ið nú fer fram móti yvirgangskroppunum. Men nú er eingin skilamaður, ið dugir at skyna á politiskum viðurskiftum, í iva um, at Chamberlain og peningavaldið í Englands altið hava hildið við Franco-spania. Allar ikki-uppleggingar samráðingar hjá Chamberlain hava verið lótar og hava verið snúgvæðar hagar, at Franco fékk høvi til at fáa yvirflóð av kanónum og hermonnum frá Týsklandi og Italia, meðan tilferslan av hermonnum og kriggstíllari frá teim demokratiskum londunum til Stjórnsræðisgjörðist torferari og trengri fyri hvørja samráðing, ið fór fram.

Chamberlain er óivað ein klókur erindasveinur fyrri kapitalin. Men kortini hevur tað ikki eydnast honum at leika dupultrolluna so væl, at menn nú ikki sigga og vita, hvar ið hann er. Í einum orðadrátti við arbeiddarararnar Atle varð hann troðkaður so hart, at tað glapp honum av munni, at mótmælissflokkarnir máttu «eisini minnast til, at í Francospania stóðu ovurstórar enskar kapitalinteresser uppá spæl!» Her liggur hundurin grivin! Chamberlain og hansara lið vil hava Franco at sigra fyrri at bjarga teim ensku millionerum og milliardera-interessunum. Her liggur forkláringin uppá, at hin «enska leva» ikki vil bita frá sær, tá ið tað eina enska skipið eftir annað verður skotið niður av

Franco-flúgvamur.

Her finna vit ta sonnu grundina fyrri, at Ongland «dálkar sína æru» við at lata enskar siglingsmenn í stikkuna, heldur enn at royna at verja teir. So langt rækka peningamatadorarnir, at teir kunna diktera einum enskum forsætisráðharra heldur tigandi at hyggja at, tá ið enskir borgarar verða niðurslaktaðir, enn at taka til vápna og kanska harvið skerja peningavaldsins gullæðrar.

Nú berast tíðindi um heim, at Chamberlain hevur «chance» til at fáa eitt ikki-uppleggingar uppskot viðtikið av ikki-uppleggingarnevndini. Týskland og Italia skulu veruliga eisini vera við. «Go-morin!» sum maðurin segði. Hetta kunna Týskland og Italia væl ganga við til. Tí hesi londini vita, at aðrenn nakar plánu verður til álvara, hevur tað eydnast teimum at hjálpt Franco at fáa hin endiliga sigurin yvir stjórnarmönnum. Og skuldi tað misseydnast, so vita vit, at teir ikki lata seg hinda av nokrum sáttmála, men vilja tá uttan víðari halda áfram við at senda Franco vápn og hermenn. Hetta veit Chamberlain, og hetta roknar hann við. Tí kann hann róliga uttan at «risikera» at lata Franco í stikkuna koma fram við uppskotinum til bæði eina og aðra skipan. Öll henda samráðing við tey demokratiska «lombini», vil í øllum føri geva Franco—Mussolini—Hitler tíð til at knasa arbeiddaravaldið í Spaniu.

Meðan radioin í hesum døgum ber boð um Chamberlains uppskot, ljóða sum ein tragiskur sorgarleikur boðini um, hvussu tey týsku, ítalsku og maurisku herlykinu knasa niður og reka stjórnarmennarnar aftur eftir hælum vandan í blóði í verjuni av hvørjum tumma av fosturlandsins dýru jørð.